

Bagolyröpte Pest felett

Buza Péter

Kanyarokkal nehezített nyomozás állomásaival traktálom az olvasót. Főleg azt, aki Szendrey Júliával kapcsolatos publikációimat nyomon követte az elmúlt bő egy évben. Most az utat mutatom meg csupán, nem annak végeredményét. Arra október végéig kell még várni, amikor elhagyja majd a nyomdát a Budapest Könyvek tizedik kötete: Petőfi özvegyének és második családjának ködbe veszett, regényes története, írásban és képben.

A Hét Bagoly-ház emeletét – a Horvát-Machek-Mambriny család emeleti otthonát – szétbombázták Budapest ostromának heteiben

Hogy *Petőfi Sándor* özvegye és *Horvát Árpád* rosszul sikerült házasságának leszármazottait felkutassam (ami azóta, hogy sorsuk foglalkoztatni kezdett, izgatott mint elvégzendő feladat), először is az első nemzedék életútjának szórványos, rejtőzködő adatait kellett összegyűjtenem. Szűk körben ismert tény, hogy három gyermekük élte meg a felnőttkort. Az 1851-ben született *Attila* 1872-ben, élete 22. évében halt meg tuberkolózisban. Az 1855-ben született ifjabb *Árpád* 31 évesen távozott az élők sorából, morfiummal mérgezve meg magát. Volt egy fia, első feleségének, Egan Marynek gyermeke, Tibor. Idős emberként, valószínűleg utód nélkül halt meg.

Harmadik gyermekük, *Ilona* 1859-ben látta meg a napvilágot a Hársfa utcai kis házban, amelyet Horvát apósa vett a családnak. Róla már többet tudhat meg, aki megpróbálja összeszedni sorsa publikált nyomait. Ám ezek ismeretében sem jut tovább senki annál, hogy kétszer ment férjhez, másodszor – korán megözvegyülven – egy katonához, Machek Gusztávhoz. S hogy ebből a házasságából született egy leánya, *Iluska*. Az is kiszámítható az adatokból, hogy Horvát Ilona valamikor a millennium évkörében látta meg a napvilágot.

Dortmund a végállomás

Szendrey Ignác 1863-ban vásárolta meg a mai Bástya utca 22. (Képipró utca 7.) szám alatti kettős házat. A Bástya utcai az épület földszintes szárnya, a Képipró utcai az emeletes. (Az 1880-as évekig csak innen volt bejárata az ingatlannak.) Már az 1800-as évek elejétől birtokolta a „képipró” *Schöfft* család, a lakást kereső egyetemi ifjúság szálláshelyeként hasznosítva lakrészeit. Híres-nevezetes hely Pesten a Hét Bagoly-ház. Mert hogy hét baglya díszlik ablakai felett Minervának, a tudományok papnőjének.

A címtárak elárulják, hogy Szendrey halála után (1895-ben, 95 éves korában kísérték utolsó útjára) unokája, Ilona és dédunokája, Tibor örökölte az értékes belvárosi ingatlant. Már ők építik össze 1904-ben a telek két határoló utcájá-

Horvát Ilona, Szendrey Júlia leánya (1895)

Machek Gusztáv, Ilona katonaférje (1910 körül)

Machek Iluska, húszévesen, 1915-ben

val párhuzamos, különálló épületeket, kétemeletesre nagyobbítva a földszintes traktust. Az 1920-as évek közepére Tibor – nem tudván törleszteni a maga félházára felvett jelzaloghitel részleteit – kénytelen feladni tulajdonát.

Mambrini Daisy Dortmundban őrzi ifjabb Árpád fiának egy időskori fotóját. 1882-ben született. Erre a képre Ilona írta a dátumot: 1955. Vagyis akkor még élt. A Daisy és köztem folyó múlt őszi szaporra üzenetváltások során más is kiderült róla – amit aztán kiegészíthettem azoknak a leveleknek az információival, amelyeket Daisy édesapja, *Mambriny Ödön* írt kedves paptanárának, *Megyer József*-nek 1939 és 1947 között. (Ezeket *Koltai*

A Mambriny család, a családfő még aktív (1928)

András, a Piarista Levéltár főlevéltárosa fedezte fel számomra gyűjteményében.)

Megtudtam, hogy Tibor megházasodott. 1947-ben a Márvány utca 50-ben laktak a feleségével. De az asszony az 1970-es években a ferencvárosi Ráday utca 15-ben már egyedül élt. Még 1986-ban is. Erről egy újabb dátumozott fotó árulkodik. S bár Daisy családi fényképalbumában fellelhető egy olyan kép is, amelyen Tibornak talán a fia tűnik fel, ennél többet egy mondattal sem tudok leírni arról, volt-e ezen az ágán a Horvát családnak, Júliának dédunokája.

De egy másik ágon biztosan volt. Mambriny Ödönnek hívják, 1926-ban

Horvát Ilona veje, Mambriny Béla – ez a fotó valahol Magyarország nyugati határán készült 1944-ben

született. Edmund Mambriniként halt meg 2002-ben.

A Mambriniek

Azóta, hogy a FSZEK és az Arcanum megtette azt a gesztust, hogy a világhálóra telepítette a Budapesti cím és lakásjegyzékek egyenként is ezerszáz oldalnyi anyagát, sokkal könnyebb a tűt megtalálni a szénakazalban, mint annak előtte. Azt a tűt kerestem, hogy kik laktak a húszas években – amikor Iluska megházasodhatott – a Bástya utca 22. szám alatt. Férje családnevét reméltem kideríteni. Egy-két kísérlet kanyargós útját bejárva el is jutottam *Mambriny Bélához*.

Az olaszos hangzású családnév első (budai) viselője, aki 1847-ben szerzett az akkori fővárosban polgárjogot, *Mambrinyi* (ő így írta) *Alajos* volt. A város hivatalának pénztárosa, aki 1888-ban hunyt el – nyugalmazott tiszteletbeli tanácsnokként, a Szent Anna templom gondnokaként s budai háztulajdonosként (1861-ben épült fel ma is álló családi otthona a mostani számozás szerint a Csalogány utca 36. számú telken.) Egyetlen fiát *János*nak hívták. Ő nyugalmazott kereskedelmi minisztériumi aligazgatóként 1907-ben távozott az élők sorából. Három fia: *Gyula*, *Jenő* és *Béla*. Mambriny Gyula hegedűművész, jeles zenepedagógust 1928-ban temették a Damjanich utca 58-ból (ahol már senki sem emlékszik rá – és táblával se emlékezik meg itt róla a hivatalos zenetörténet). Parte-cédláján, az őt gyászoló rokonok, sógornői közt ott olvasható „Mambriny Béláné szül. Machek Iluska” neve! Sőt! Unokaöccseként Mambriny Ödönkéé.

Béla és családja a Kakukk utcai nyaraló kertjében 1938 körül

A világhálón egyetlen egyszer szerepel *Szendrey Júlia* dédunokájának a neve. A Piarista Diákszövetség hírlevelének 2011. évi 14. számában. Visszaemlékezésében *Sibalszky Zoltán dr.* számol be 1939. évi kárpataljai nyaralásáról. Meg az azt megelőző ötnapos körútról a „visszatért” országrészben. Ezen az utazáson a piarista rend négy tekintélyes vezetője vett részt – és, ami számunkra különösen fontos, két diák. A szerző és osztálytársa, Mambriny Ödön.

A rend levéltárában több irat és dokumentum is őriz információkat a fiúról. Ezek számos részletet árulnak el Mambriny Béla családjáról. Júlia leányáról, Ilonáról, a nagymamáról is. Elsősorban azok a le-

Ödön (Edmund) és német felesége, Dorothea Lang 1954-ben, esküvőjükön

Mambriny Ödön, Szendrey Júlia ükunokája, kedves tanárával, Megyer Józseffel (1940)

velek, amelyeket a felserdülő fiú 1939 és 1947 között írt kedves osztályfőnökének a pesti piarista gimnáziumból Szegedre majd Vácra átvezényelt *Megyer József*nek. Eleinte a Bástya utcából, 1945-től pedig Salzburgból, illetve Grazból – ahol az ottani műszaki főiskola hallgatójaként a negyvenes években villamosmérnöknek tanult.

Koltai András azt is tudta: Ödön felnőtt korában levelezett az időközben Vácról a Vatikánba menekült egykori rendfőnökkel is, s hogy leveleit Dortmundból címezve adta postára.

A dortmundi telefonkönyv több kiadásában is szerepel egy bizonyos Edmund Mambrini neve. Utoljára 2002-ben. Címe:

Dorothea és Edmund (talán) Horvát Jenő özvegyét fogják közre az asszony lakásán, a Ráday utcában, 1986-ban

Özvegy Machek Gusztávné Horvát Ilona, 1940-ben, 81 évesen

Üzenetváltásunk hónapjai alatt az is kiderült, alig ismeri jeles felmenői történetét. Édesapja 2002-ben halt meg. Ő maga nem itt lakik, de mert édesanyját 2015 szeptemberében temette, még el-eljár a lakásba. Kíüríti éppen. Természetesen ilyenkor kinyitja a levélszekrényt is. Ahol megtalálta a leveleket. „*Da auch meine Mutter im September gestoben ist, bin ich gerade dabei die Wohnung aufzulösen, und Sie haben Glück, dass Ihre Post noch angekommen ist.*”

Valóban! Szerencsém volt! Szerencsénk. Az első e-mail üzenet 2015. november 29-én 21 óra 14 perckor érkezett a gépemre. És innentől számítva két hónap alatt szinte minden kiderült Júlia nemzetségének Ilonával kezdődő s Daisyvel majd véget érő ágáról. A dortmundi áruházi pénztárosnak nincsen családja, gyermeke.

Magyar idők

Machek Iluska, aki 1896-ben, öt hónapra született, huszonnyolc éves, amikor hozzá-megy Mambriny Béla k. und k. őrnagyhoz. A férj 1884-ben született, a budai gimnázium elvégzése után a temesvári gyalogsági iskola növendékeként jegyezte el magát későbbi hivatásával. 1908 és 1914 között a kőszegi katonai főreál tanára, '14-ben bevonul, a szerb fronton megsebesül, '15 nyarán orosz fogságba esik, ahonnan majd csak 1920 decemberében jut haza. Sok éven át a Magyar Honvédelmi Minisztériumban dolgozik, a vezérkari tisztek személyi ügyével (is) foglalkozó VI. 4. osztályon, 1927-től alezredesként. Úgy tűnik, örök agglegény. De már csak további négy esztendő, 1924-ig vár a házassággal. Feleségül vesz Szendrey Júlia és Horvát Árpád unokáját.

1926-ban születik meg egyetlen gyermekük, Ödön. Amikor eljön az ideje, beiratják a pesti piaristákhoz. Hagyomány ez a Horvát családban. Ide járt Attila és Árpád, Tibor, sőt *Petőfi Zoltán* is.

Az alezredes urat – akit betegsége miatt már korábban nyugállományba küldtek – 1940-ben rendelik be továbbszolgálatra a minisztériumba. Természetesen egy idő után kéri tőle is családi háttérének hivatalos és hiteles igazolását. Aminek természetesen – apró, de nem véletlen hiánnyal – eleget is tesz. Nem csatolja ugyanis befelesége nagyapjának, Machek Gusztáv atyjának, a mezőtúri kocsmárosnak, *Machegg Jakab*nak a születési anyakönyvi kivonatát. Így is igazolják: nagy szerencséjére éppen az „illetékes” osztályon dolgozik, ahol a legerősebbek a személyes kapcsolatai.

Persze nyugtalanítja, ami csak ekkor derül ki a számára: zsidó vér (is) folyik gyermeke ereiben. És amikor úgy érzi, hogy ki kell mentenie Ödönt ebből a szerencsétlen helyzetből, megkezdí mentőakcióját. 1943-ban tanév közben kiírta a piarista gimnáziumból – ahol fia kedvenc tárgyát, a természetismeretet akkortól egy közismerten német szimpatizáns tanár tanítja. A gyerek állami gimnáziumban, a Trefortban érettségizik.

1944-ben a család fő felpakolja familiáját, és az oroszok elől menekülő német-magyar sereggel együtt, mintegy inkognitóban útnak indul Nyugat felé. Közözen elszakadnak a vert seregtől. Működnek még régi katonai kapcsolatai, s 1945 februárjában az ő segítségükkel megérkezik a család Salzburgba. A már civilbe öltözött menekült, Mambriny Béla, fia, Ödön, felesége, Machek Iluska, valamint anyósa, Júlia 85

éves (!) leánya. A nyomok eltüntetésének szándékával, olasz hangzású nevével, Edmund Mambriniként iratkozik be a fiú műszaki főiskolára. Amit rendben el is végez, a generátor-tervezés a szakterülete. És soha nem beszél a leányának Magyarországról, családja történetéről, amikor Daisy majd – már Dortmundban – nagy lány lesz, de gyakran megfordul szülőházájában mint a német szakmai egyesület egyik vezetője. 2002-ben, bő egy hónappal a halála előtt pedig magánemberként még egyszer eljön, hogy személyesen is búcsút vegyen megutált múltjától.

Machek Gusztávné Horvát Ilona és leánya Iluska meg a veje, Mambriny Béla Salzburgban találta meg a végsőnek nem mondható nyugalmat. (Ödön Németországba költözött a munkája, karrierje során, sírjukat felszámolták.) Daisy nem érezte soha egy percig se, hogy érzelmileg köze volna távolabbi felmenőihöz. Legyenek bármilyen fontosak is egy másik (nem a német) nemzet történetében. Magyar idők. ●

Mambrini Daisy – többszöri egyeztetés után – átadta Magyarországnak, a Magyar Nemzeti Múzeumnak és a Petőfi Irodalmi Múzeumnak azokat a dokumentumokat (fotókat, iratokat, tárgyakat), amelyek Horvát Ilona hagyatékaként kerültek előbb Salzburgba, aztán Dortmundba, s amelyek elsősorban a Horvát család történetéhez, de így természetesen Szendrey Júlia leszármazottaihoz is kapcsolódnak. Úgy vélem, az ükunoka, a dortmundi áruházi pénztáros döntése s annak kivitelezése a cikkemben érintett előzmények után több, mint egyszerű és praktikus gesztus.